

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ СТОМАТОЛОГІЇ ТА
ЛАБОРАТОРНОЇ МЕДИЦИНИ
Кафедра стоматології післядипломної освіти**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. директора навчально-наукового
інституту стоматології та
лабораторної медицини

_____ Євген КОСТЕНКО

«01» вересня 2025 р.

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
циклу спеціалізації за спеціальністю «Стоматологія»**

Освітньо-професійна програма вищої освіти підготовки фахівців

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	221 Стоматологія
Професійна кваліфікація	Лікар-спеціаліст

Ужгород – 2025

Силабус циклу спеціалізації за фахом «**Стоматологія**» галузі знань **22**
«**Охорона здоров'я**», спеціальність **221** «**Стоматологія**».

Розробники: Потапчук А. М., д.мед.н., професор, завідувач кафедри стоматології післядипломної освіти, Мельничук Н.І. - старший викладач кафедри стоматології післядипломної освіти, Русин В.В. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти, Юрженко А.В. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти, Зорівчак Т.І. – асистент кафедри стоматології післядипломної освіти, Шетеля В.В. – доцент кафедри стоматології післядипломної освіти, Бобельський В.В. – асистент кафедри стоматології післядипломної освіти, Сапович Б.Я. – старший викладач кафедри стоматології післядипломної освіти.

Силабус затверджений на засіданні кафедри стоматології післядипломної освіти

Протокол від «28 » серпня 2025 року № 1

завідувач кафедри _____ Анатолій ПОТАПЧУК
(підпис)

Силабус схвалений на засіданні науково-методичної комісії ННІ стоматології та лабораторної медицини ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Протокол від «01» вересня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії
ННІ стоматології та лабораторної медицини _____ Оксана КЛІТИНСЬКА
(підпис)

«01» вересня 2025 року

© Потапчук А.М., 2025р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Компетентності, результати навчання і практичні навички.
5. Організація навчання
  - 5.1. Структура навчальної дисципліни
  - 5.2. Тематичні плани
    - 5.2.1. Тематичний план лекцій
    - 5.2.2. Тематичний план семінарських занять
    - 5.2.3. Тематичний план практичних занять
    - 5.2.4. Тематичний план самостійної роботи
  - 5.3. Методи навчання
  - 5.4. Система оцінювання
    - 5.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності
    - 5.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання
6. Політика навчальної дисципліни
7. Перелік навчально-методичної літератури
  - 7.1. Основна
  - 7.2. Додаткова
  - 7.3. Інформаційні ресурси

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Цикл стажування «Стоматологія» випускників медичних закладів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія» кваліфікації «Лікар- стоматолог»
Керівник кафедри	д.мед.н., професор ПОТАПЧУК А.М. kaf-stomat-po@uzhnu.edu.ua stomatkafedra@gmail.com anatoliy.potapchuk@uzhnu.edu.ua
Викладачі	д.мед.н., професор ПОТАПЧУК А.М. anatoliy.potapchuk@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?user=Lw6WtwYAAAAJ&hl=uk&oi=ao к.мед.н., доц. Русин В.В. vitaliy.rusyn@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?user=EQ8xxZwAAAAJ&hl=uk к.мед.н., доц. Юрженко А.В. yurzenko.anastasiia@uzhnu.edu.ua ст.викл. Мельничук Н.І. natalia.melnychuk@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=hHICIHQAAAAJ ст.викл. Сапович Б.Я. bohdan.sapovych@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=P6XdbMUAAAAJ ас. Зорівчак Т.І. tetiana.zorivchak@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=BK-Td0AAAAJ доц. Шетеля В.В. volodymyr.shetelya@uzhnu.edu.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=RC6V0mMAAAAAJ
Е-mail кафедри стоматології ПО	kaf-stomat-po@uzhnu.edu.ua stomatkafedra@gmail.com
Формат дисципліни	практичні заняття, семінари, лекції, самостійна робота
Обсяг дисципліни	5.2 кредита ECTS

<p>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</p>	<p>Офіційний веб-сайт http://www.uzhnu.edu.ua містить інформацію про освітні програми, навчальну, наукову і виховну діяльність, структурні підрозділи, правила прийому, контакти;</p> <ul style="list-style-type: none"> - необмежений доступ до мережі Інтернет; - фонди та електронні каталоги наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ», а також до електронного репозитарію ДВНЗ «УжНУ» (https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/) де містяться навчально-методичні матеріали з дисциплін навчального плану; - наукова бібліотека, читальні зали; - віртуальне навчальне середовище Moodle (https://e-learn.uzhnu.edu.ua). <p>Навчальні та дидактичні матеріали, презентації, навчальні відео, практичні кейси та ситуаційні завдання, тести з дисциплін даної освітньої програми доступні студентам через систему електронного навчання університету.</p> <p>Університет забезпечений доступом до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science та Scopus.</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p>Навчальні кімнати, обладнані мультимедійними засобами; комп'ютерний клас із програмним забезпеченням; матеріально-технічна база стоматологічного факультету, приватні бази стажування.</p>

2. Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна циклу стажування «Стоматологія» випускників медичних закладів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія» кваліфікації «Лікар-стоматолог» вивчається здобувачами освіти після закінчення вищого медичного навчального закладу та здобуття спеціалізації «Стоматологія» протягом місяця і забезпечує знання з терапевтичної, хірургічної, ортопедичної, дитячої стоматології, військово-медичної підготовки.

Основною метою стажування за фахом «Стоматологія» є вдосконалення професійних знань, умінь та навичок лікаря-спеціаліста, підготовка його до атестації для присвоєння або підтвердження категорії. Термін навчання – 1 місяць.

Перед направленням лікаря на час стажування зараховується здобувачем освіти в установу охорони здоров'я. Час стажування зараховується у стаж роботи зі спеціальності.

Навчальна дисципліна спрямована на підготовку всебічно розвинених спеціалістів-новаторів, які б володіли теоретичними знаннями і практичними навичками та вміннями застосування сучасних методів діагностики, лікування та профілактики стоматологічних захворювань.

Протягом навчання формуються навички оволодіння використання засобів діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань.

Навчальна дисципліна інтегрується з такими предметами, як анатомія людини, фізіологія людини, патологічна анатомія, патофізіологія, біохімія, гістологія, неврологія.

При вивченні навчальної дисципліни циклу стажування «Терапевтична стоматологія» проводять роботу у різних навчально-практичних центрах «Стоматологія».

Після закінчення стажування лікарі проходять атестацію на

визначення знань та практичних навичок з підтвердженням звання «лікар-спеціаліст» відповідно до підпунктів 2.1 та 2.3 Порядку проведення атестації лікарів (з0293-19), затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 лютого 2019 року N 446.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни спрямована на поліпшення практичної підготовки лікарів циклу стажування, поглиблення теоретичних знань з усіх розділів, як стоматології, так і суміжних дисциплін, підвищення кваліфікаційного рівня діяльності лікаря-стоматолога-терапевта.

Цілі навчальної дисципліни:

- розширити та вдосконалити теоретичні знання здобувачів освіти щодо сучасних методів діагностики: обладнання, показання до їхнього використання, діагностичні можливості, а також методів лікування стоматологічних захворювань – протоколи, особливості проведення;
- розвинути та вдосконалити сукупність професійних практичних вмінь і навичок фахівця зі стоматологічних дисциплін для надання високкваліфікованої стоматологічної допомоги з використанням інноваційних діагностичних та лікувальних методів;
- сформувати, розвинути і закріпити комплекс морально-психологічних якостей, як невід'ємної частини професійної підготовки фахівців зі стоматологічних дисциплін для провадження ними професійної діяльності.
- сприяти розвитку, навичок комунікації, здатності брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, вміння попереджати конфлікти, розуміння важливості вчасного виконання поставлених завдань.

4. Компетентності, результати навчання і практичні навички

Навчальна дисципліна стажування «Стоматологія» спрямована на оволодіння лікарями такими **компетентностями**:

Професійна спрямованість: виражається в засвоєнні лікарями необхідних навичок лікаря-стоматолога загального профілю.

Виховна спрямованість: базується на принципах формування високоосвіченого, всебічно розвиненого сучасного спеціаліста, який повинен творчо освоювати свою професію, бути готовим завжди надати стоматологічну допомогу.

Для складання раціонального індивідуального плану по самостійному вивченню дисципліни лікарі повинні ознайомитися із тематичними планами лекцій, семінарів та практичних занять і їх коротким змістом, представлених на учбових стендах кафедри.

Прямий зв'язок з кафедрами терапевтичної, хірургічної, ортопедичної та дитячої стоматології – отримані базові знання на цих кафедрах поглиблюються та удосконалюються на кафедрі стоматології інституту післядипломної освіти лікарів.

Розподіл та послідовність викладу матеріалу на лекціях, семінарах та практичних заняттях відповідає учбовій програмі та навчальному плану, затверджених МОЗ України. Виключене дублювання матеріалу семінарів та практичних занять.

1. Інтегральна компетентність

Здатність до самостійної діяльності за фахом відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики лікаря-спеціаліста.

2. Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у своїй діяльності, пошуку та критичному аналізу інформації, проведенні консультацій.

ЗК 3. Здатність до професійного вдосконалення

ЗК 4. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

ЗК 5. Уміння спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професій.

ЗК 6. Уміння працювати в команді.

ЗК 7. Здатність до адаптації, дії в новій ситуації, бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 9. Здатність дотримуватися принципів медичної деонтології..

3. Спеціальні (фахові) компетентності.

СК 1. Керуватися чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, організацію стоматологічної допомоги.

СК 2. Застосовувати сучасні методи діагностики та лікування захворювань ротової порожнини та щелепно-лищевої ділянки.

СК 3. Надавати невідкладну стоматологічну допомогу при гострих запальних процесах, травматичних пошкодженнях, кровотечах, а також допомогу при анафілактичному шоці, гострій серцевій та дихальній недостатності, гіпоксії, набряку гортані, при попаданні чужорідних тіл у дихальні шляхи, гіпертонічному синдромі.

СК 4. Здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів.

СК 5. Працювати в тісному контакті з суміжними спеціалістами та службами.

СК 6. Брати участь у моніторингу здоров'я населення, сприяти поширенню медичних знань серед населення.

СК 7. Дотримуватися принципів медичної деонтології.

СК 8. Планувати роботу та проводити аналіз її результатів.

СК 9. Керувати роботою середнього медичного персоналу.

СК 10. Вести лікарську документацію.

СК 11. Постійно удосконалювати свій професійний рівень, оцінювати результати

обстеження за методикою комп'ютерної томографії.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати чинне законодавство та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я.

ПРН 2. Знати основи права в медицині; права, обов'язки та відповідальність лікаря-стоматолога; організацію стоматологічної допомоги.

ПРН 3. Знати показники роботи лікувально-профілактичної установи, диспансерного нагляду та лікарського контролю.

ПРН 4. Володіти сучасною класифікацією захворювань ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.

ПРН 5. Інтерпретувати та аналізувати пріоритетні технології, що застосовуються в сучасній стоматологічній практиці.

ПРН 6. Володіти клінікою, профілактикою та діагностикою стоматологічних захворювань.

ПРН 7. Демонструвати засоби індивідуального захисту від гострих респіраторних захворювань та особливо небезпечних інфекцій.

ПРН 8. Поширювати форми і методи санітарної освіти серед населення.

ПРН 9. Дотримуватись правил оформлення медичної документації.

ПРН 10. Володіти передовими інформаційними та Інтернет-технологіями.

ПРН 11. Вивчати сучасну наукову літературу та науково-практичну періодику за фахом, методи її аналізу та узагальнення..

Лікар-стоматолог повинен володіти такими практичними навиками:

проводити обстеження стоматологічного хворого, застосовуючи основні та допоміжні методи дослідження; проводити диференційну діагностику основних стоматологічних захворювань; діагностувати аномалії розвитку зубів та деформації щелеп; діагностувати захворювання слинних залоз; застосовувати різні види знеболювання за показаннями;

проводити лікування і здійснювати, при наявності відповідних показань,

профілактику та лікування таких захворювань:

- некаріозних уражень твердих тканин зуба (шліфування, ремінералізуюча терапія, пломбування з використанням композитних та інших матеріалів);

- карієсу зубів (ремінералізуюча терапія, закриття фісур, препарування каріозних порожнин, виготовлення та застосування ізолюючих прокладок, тимчасових і постійних пломбуючих матеріалів, шліфування та полірування пломб за показаннями);

- пульпіту (вітальний та девітальний методи, ампутація та екстирпація пульпи, комбінований метод, надання невідкладної допомоги);

- періодонтиту (механічна, хімічна та медикаментозна обробки корневих каналів, розширення їх і пломбування, застосування фізіотерапевтичних методів, надання невідкладної допомоги);

- захворювань пародонту (гінгівіт, пародонтит, пародонтоз, ідіопатичні захворювання, пародонтоми);

- захворювань слизової оболонки порожнини рота (травматичні ушкодження, інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпо- та авітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракових захворюваннях);

- хейлітів, аномалій та захворювань язика;

- неврогенних захворювань щелепно-лицевої ділянки;

- професійних уражень щелепно-лицьової ділянки.

1. Організація навчання

1.1. Структура навчальної дисципліни

Форма навчання	Цикл	Кількість годин					Іспит
		Всього	Аудиторних			Самостійна практична лікарська діяльність	
			Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття		
Денна	стажування	156	16	69	26	39	6

*Примітка: 156 год – 5,2 кредитів ECTS, з них 3,9 – аудиторне навантаження, 1,3 кредита - самостійна практична робота.

1.2. Тематичні плани

5.2.1. Тематичний план лекцій

Вид заняття	Тема заняття
Лекція – 2 год.	Неперервний струм у методиках гальванізації, електрофорезу і електрознеболювання. Імпульсні струми низької напруги низької частоти. Перемінні струми і поля високої частоти ультрависокої і надвисокої частоти. Лазеротерапія. Електроодонтометрія.
Лекція – 2 год.	Особливості обстеження зубощелепної системи в ортопедичній стоматології. Оптимальна оклюзія, її види.
Лекція – 2 год.	Ортопедичні методи в комплексному лікуванні захворювань тканин пародонта.
Лекція – 2 год.	Зміни слизової оболонки рота при дерматозах з аутоімунним компонентом (пухирчатка, червоний плескатий лишай, червоний вовчак). Багатоформна ексудативна еритема. Алергічні захворювання (реакція негайного і сповільненого типу).
Лекція – 2 год.	Система лікувально-евакуаційного забезпечення Збройних сил України.
Лекція – 2 год.	Актуальні питання організації медичного забезпечення військ воєнного та мирного часу.
Лекція – 2 год.	Проблеми ВІЛ-інфекції/СНІДу. Хронічні вірусні гепатити. Підходи до діагностики та лікування.
Лекція – 2 год.	Комплексна система профілактичних заходів. Первинна профілактика, мета, методи, оцінка ефективності. Вторинна профілактика, мета, методи, оцінка ефективності. Третинна профілактика, мета, методи, оцінка ефективності.
Лекція – 2 год.	Диференційна діагностика пухлин та пухлиноподібних утворів м'яких тканин та кісток. Методи лікування. Злоякісні новоутвори органів порожнини рота. Диференційна діагностика. Методи лікування. Злоякісні новоутвори кісток щелепно-лицевої ділянки. Диференційна діагностика. Методи лікування. Злоякісні новоутвори слинних залоз, диференційна діагностика, методи лікування.

5.2.2. Тематичний план семінарських занять

Вид заняття	Тема заняття
СПЛД – 3 год	Механізм болю. Психопрофілактика болю. Нетрадиційне знеболювання у стоматології. Фізичні методи місцевого знеболювання (постійний струм, діадинамічний струм тощо). Помилки та ускладнення при проведенні знеболювання.
СЕМ – 2 год.	Клінічні прояви та невідкладна допомога при непритомності, колапсі, епілептичному нападі. Причини, прояви та невідкладна допомога при шоках (анафілактичному, інфекційно-токсичному, кардіогенному). Діагностика і невідкладна допомога при комах (гіпо-, гіперглікемічній). Ознаки клінічної смерті та методика проведення непрямого масажу серця і штучної вентиляції легенів.
СЕМ – 4 год.	Помилки та ускладнення, пов'язані з лікуванням періодонтиту, запобігання їм та усунення.
СЕМ – 4 год	Особливості клініки та діагностики захворювань пародонта дітей. Сучасні методи лікування. Гігієна порожнини рота при захворюваннях пародонта. Помилки та ускладнення у лікуванні захворювань пародонта у дорослих та дітей. Диспансеризація хворих з захворюваннями тканин пародонта.
СЕМ – 4 год.	Кандидози СОПР. Ураження СОПР при специфічних захворюваннях (туберкульоз, сифіліс, лепра, гонорея, ящур, СНІД).
Сем – 4 год.	Морфо-функціональні основи зубощелепної системи. Рентгенологічна і функціональна характеристика. Функціональна перебудова жувальної системи при патології після ортопедичного лікування.
СЕМ – 2 год.	Додаткові програми: Невідкладні стани та невідкладна допомога. Основні принципи медичної допомоги в стоматологічній практиці за стандартами Європейської Ради Реанімації.

СЕМ – 2 год.	Протоколи тактичної медичної допомоги постраждалим на догоспітальному Етапі
-----------------	---

5.2.3. Тематичний план практичних занять

Вид заняття	Тема заняття
ПЗ – 2 год. ПЗ – 3 год.	Базисний комп'ютерний контроль. Основні показники діяльності стоматологічних поліклінік, кабінетів і відділень. Критерії медико-економічної оцінки надання стоматологічної допомоги. Класифікатор процедур у стоматології. Облікова і звітна документація у стоматології. Схема звіту про діяльність стоматологічних підрозділів.
ПЗ – 3 год.	Механізм болю. Психопрофілактика болю. Нетрадиційне знеболювання у стоматології. Фізичні методи місцевого знеболювання (постійний струм, діадинамічний струм тощо). Помилки та ускладнення при проведенні знеболювання.
ПЗ – 3 год.	Сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу, значення факторів ризику розвитку каріозного процесу в дітей різного віку. Клініка, диференційна діагностика і лікування карієсу. Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу у дорослих і дітей.
ПЗ – 3 год.	Класифікація, клініка, диференційна діагностика різних форм пульпіту у дорослих та дітей. Методи лікування пульпіту. Принципи лікування пульпіту тимчасових та постійних зубів у дітей. Помилки й ускладнення, пов'язані з лікуванням пульпіту, запобігання їм та усунення.
ПЗ – 4 год.	Клініка, диференційна діагностика гострих і хронічних форм періодонтиту. Методи лікування періодонтиту. Особливості перебігу та принципи лікування періодонтиту тимчасових та постійних зубів у дітей.
ПЗ – 3 год.	Індивідуальні розбіжності в будові корневих каналів. Комплектація робочого місця лікаря-стоматолога на ендодонтичному прийомі в залежності від типу кабінету. Технології обробки корневих каналів. Способи obturaції корневих каналів. Помилки та ускладнення у роботі лікаря на ендодонтичному прийомі.
ПЗ – 4 год.	Сучасні відновлювальні та пломбувальні матеріали: композити хімічного та світлового затвердження, полікарбоксилати, склоіономерні цементи, компомери, герметики, срібні амальгами II і III поколінь. Бондингові системи для емалі та дентину. Адгезивна техніка реставрації. Матеріали для заповнення корневих каналів тимчасових та постійних зубів.
ПЗ – 2 год.	Сучасні уявлення про етіологію та патогенез захворювань пародонта. Значення факторів ризику у розвитку захворювань

	пародонта у дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика захворювань пародонта. Методи комплексного лікування захворювань пародонта: терапевтичне, хірургічне, ортопедичне.
ПЗ – 2 год.	Залежність розвитку захворювань слизової оболонки рота від вікових особливостей її структури у дітей, дорослих та людей похилого віку. Систематика захворювань СОПР у дітей та дорослих. Синдроми. Травматичні ураження СОПР у дорослих та дітей.
ПЗ – 5 год.	Зміни слизової оболонки рота при системних захворюваннях і хворобах обміну у дорослих та дітей. Аномалії і захворювання язика. Захворювання губ (хейліти). Передракові захворювання слизової оболонки рота і червоної кайми губ. Захворювання слинних залоз.
ПЗ – 3 год.	Атипові методи операції видалення зуба. Методи лікування профілактики ускладнень операції видалення зуба. Диференційна діагностика запальних захворювань одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.). Ускладнення гнійно-запальних захворювань одонтогенної етіології. Лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешиха, нома. Їх диференційна діагностика, методи лікування.
ПЗ – 3 год.	Диференційна діагностика одонтогенного та риногенного гайморитів. Методи лікування перфоративного гаймориту, оперативне лікування нориці гайморової порожнини. Захворювання слинних залоз, їх діагностика, диференційна діагностика, методи лікування. Диференційна діагностика специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці. Методи діагностики та лікування.
ПЗ – 3 год.	Диференційна діагностика ушкоджень, захворювань скроневопонижно-щелепного суглоба. Неврогенні захворювання обличчя та щелеп. Хірургічні методи лікування захворювань пародонту (гінгівотомія, клаптева операція). Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки. Ускладнення після різних видів травм щелепно-лицевої ділянки.
ПЗ – 2 год.	Ортопедичні методи в комплексному лікуванні захворювань тканин пародонта.
ПЗ – 5 год.	Лікування хворих із частковими дефектами коронок зубів вкладками. Методи виготовлення вкладок і одержання відбитків. Застосування штучних коронок при лікуванні хворих із частковими дефектами коронок зубів. Ортопедичне

	лікування при повному дефекті коронок зубів (штифтові і куксові конструкції). Надання невідкладної допомоги в ортопедичній стоматології. Особливості підготовки зубів залежно від вибору конструкції протеза. Корекція знімних конструкцій протезів.
ПЗ – 3 год.	Морфологічна і функціональна характеристика фізіологічного та патологічного видів прикусу в різні вікові періоди. Етіологія та патогенез зубощелепних аномалій. Особливості діагностики зубощелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод; біометрія діагностичних моделей щелеп; рентгенологічні методи діагностики; фото- та антропометрія; функціональні методи). Особливості клініки, лікування та профілактики аномалій окремих зубів у різні вікові періоди.
ПЗ – 2 год	Програма профілактики, її складові, значення моніторингу в прогнозуванні ефективності програм профілактики стоматологічних захворювань. Реалізація. Оцінка ефективності.
	<i>Додаткові програми:</i>
ПЗ – 6 год.	Протоколи невідкладної допомоги та перелік невідкладних станів в амбулаторних стоматологічних умовах
ПЗ – 4 год.	Особливості та принципи тактичної медичної допомоги при масових ураженнях
ПЗ – 4 год.	Знати військовий протокол організації ТССС. Структуру та принципи протоколу М.А.Р.С.Н.

5.2.4. Тематичний план самостійної практичної роботи

Вид заняття	Тема заняття
СПЛД – 3 год	Основні показники діяльності стоматологічних поліклінік, кабінетів і відділень. Критерії медико-економічної оцінки надання стоматологічної допомоги. Класифікатор процедур у стоматології. Облікова і звітна документація у стоматології. Схема звіту про діяльність стоматологічних підрозділів.
СПЛД – 3 год	Механізм болю. Психопрофілактика болю. Нетрадиційне знеболювання у стоматології. Фізичні методи місцевого знеболювання (постійний струм, діадинамічний струм тощо). Помилки та ускладнення при проведенні знеболювання.
СПЛД – 3 год	Сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу, значення факторів ризику розвитку каріозного процесу в дітей різного віку. Клініка, диференційна діагностика і лікування карієсу. Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу у дорослих і дітей.
СПЛД – 3 год	Класифікація, клініка, диференційна діагностика різних форм пульпіту у дорослих та дітей. Методи лікування пульпіту. Принципи лікування пульпіту тимчасових та постійних зубів у дітей. Помилки й ускладнення, пов'язані з лікуванням пульпіту, запобігання їм та усунення.
СПЛД – 3 год	Індивідуальні розбіжності в будові кореневих каналів. Комплектація робочого місця лікаря-стоматолога на ендодонтичному прийомі в залежності від типу кабінету. Технології обробки кореневих каналів. Способи obturaції кореневих каналів. Помилки та ускладнення у роботі лікаря на ендодонтичному прийомі.
СПЛД – 2 год.	Сучасні відновлювальні та пломбувальні матеріали: композити хімічного та світлового затвердження, полікарбоксилати, склоіономерні цементи, компомери, герметики, срібні амальгами II і III поколінь. Бондингові системи для емалі та дентину. Адгезивна техніка реставрації. Матеріали для заповнення кореневих каналів тимчасових та постійних зубів.

СПЛД – 2 год	Сучасні уявлення про етіологію та патогенез захворювань пародонта. Значення факторів ризику у розвитку захворювань пародонта у дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика захворювань пародонта. Методи комплексного лікування захворювань пародонта: терапевтичне, хірургічне, ортопедичне.
СПЛД – 3 год	Зміни слизової оболонки рота при системних захворюваннях і хворобах обміну у дорослих та дітей. Аномалії і захворювання язика. Захворювання губ (хейліти). Передракові захворювання слизової оболонки рота і червоної кайми губ. Захворювання слинних залоз.
СПЛД – 3 год	Атипові методи операції видалення зуба. Методи лікування і профілактики ускладнень операції видалення зуба. Диференційна діагностика запальних захворювань одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомиєліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.). Ускладнення гнійно-запальних захворювань одонтогенної етіології. Лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешиха, нома. Їх диференційна діагностика, методи лікування.
СПЛД – 3 год	Диференційна діагностика одонтогенного та риногенного гайморитів. Методи лікування перфоративного гаймориту, оперативне лікування нориці гайморової порожнини. Захворювання слинних залоз, їх діагностика, диференційна діагностика, методи лікування. Диференційна діагностика специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці. Методи діагностики та лікування.
СПЛД – 3 год	Диференційна діагностика ушкоджень, захворювань скронево-нижньо-щелепного суглоба. Неврогенні захворювання обличчя та щелеп. Хірургічні методи лікування захворювань пародонту (гінгівотомія, клаптева операція). Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицьової ділянки. Ускладнення після різних видів травм щелепно-лицьової ділянки.
СПЛД – 3 год	Лікування хворих із частковими дефектами коронок зубів вкладками. Методи виготовлення вкладок і одержання відбитків. Застосування штучних коронок при лікуванні хворих

	із частковими дефектами коронок зубів. Ортопедичне лікування при повному дефекті коронок зубів (штифтові і куксові конструкції). Надання невідкладної допомоги в ортопедичній стоматології. Особливості підготовки зубів залежно від вибору конструкції протеза. Корекція знімних конструкцій протезів.
СПЛД – 3 год	Морфологічна і функціональна характеристика фізіологічного та патологічного видів прикусу в різні вікові періоди. Етіологія та патогенез зубощелепних аномалій. Особливості діагностики зубощелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод; біометрія діагностичних моделей щелеп; рентгенологічні методи діагностики; фото- та антропометрія; функціональні методи). Особливості клініки, лікування та профілактики аномалій окремих зубів у різні вікові періоди.
СПЛД – 2 год.	Програма профілактики, її складові, значення моніторингу в прогнозуванні ефективності програм профілактики стоматологічних захворювань. Реалізація. Оцінка ефективності.

1.3. Методи навчання

Методи навчання дозволяють слухачам оволодіти аналітико-діагностичними, предметно-спеціальними, інформаційно-комунікаційними та соціально-психологічними компетентностями.

Найпоширенішими методами навчання, які застосовують викладачі кафедри стоматології післядипломної освіти є:

- висвітлення проблемних питань на лекціях, які читаються із використанням мультимедійних презентацій;
- вирішення ситуаційних задач на заняттях, моделювання наближених до клініки ситуаційних завдань;
- обговорення та аналіз якості виконання маніпуляцій, проведених під час практичних занять;
- тестування на практичних заняттях (тести для вхідного та заключного рівня знань);

- відпрацювання практичних навичок у навчально-практичних центрах та клінічних залах у вільний від навчання час та консультації викладачів;
- самостійна аудиторна і позааудиторна робота згідно з планом кафедри.

1.4. Система оцінювання

1.4.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності

Засоби проведення базового контролю рівня знань лікарів. Контроль проводиться методом тестування по усіх розділах програми.

Засоби проведення поточного контролю знань лікарів.

Використовується усний чи письмовий контроль по питаннях теми заняття чи семінару та вирішення ситуаційних задач і тестів. В період самостійної практичної діяльності проводиться клінічний розбір хворих (доповідає лікар – здобувач освіти) та оцінюється якість виконання лікарем – курсантом мануальних навичок при курації хворих.

Засоби проведення підсумкового контролю знань.

Підсумковий контроль проводиться в кінці циклу: а) практична частина заключної атестації (оцінка діяльності при курації хворих); б) тестування на комп'ютері (100 тестів); в) усна співбесіда по питаннях до заключної атестації.

Критерії оцінювання поточного контролю рівня знань

Поточний контроль знань курсантів проводять на кожному практичному занятті з опитуванням 100% присутніх, а також на підсумкових заняттях після вивчення окремих вузлових тем. Оцінка «**відмінно**» – здобувач освіти вільно володіє матеріалом програми, вміє поставити діагноз, провести диференціальний діагноз та провести лікування стоматологічних захворювань. Оцінка «**добре**» – здобувач освіти вільно володіє матеріалом програми, вміє діагностувати, проводить диференціальний діагноз та лікувати основні стоматологічні захворювання, але відповіді не є вичерпними. Оцінка «**задовільно**» – здобувач освіти задовільно розуміє об'єм програми, спроможний відповідати на спрощені

навідні питання, практичні навички. Оцінка **«незадовільно»** – знання здобувача освіти нижче вимог для «задовільно».

1.4.2. Підсумковий контроль знань, його форми та оцінювання

Засоби проведення підсумкового контролю знань.

Іспит складається з оцінки практичних навичок та оцінки теоретичних знань. Для визначення рівня знань курсантів програмою передбачені: базовий та заключний контроль із застосуванням комп'ютерних тестів, атестаційна програма затверджена МОЗ.

Критерії оцінювання підсумкового контролю рівня знань

Оцінка **«відмінно»** – здобувач освіти вільно володіє матеріалом програми, вміє поставити діагноз, провести диференціальний діагноз та провести лікування стоматологічних захворювань. Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають 85-100%.

Оцінка **«добре»** – здобувач освіти вільно володіє матеріалом програми, вміє діагностувати, проводить диференціальний діагноз та лікувати основні стоматологічні захворювання, але відповіді не є вичерпними. Курсант відчуває складнощі лише у найважчих питаннях. Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають 70-84%.

Оцінка **«задовільно»** – здобувач освіти задовільно розуміє об'єм програми, спроможний відповідати на спрощені навідні питання, практичні навички. Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають 55-69%.

Оцінка **«незадовільно»** – знання здобувача освіти нижче вимог для «задовільно». Позитивні відповіді на комп'ютерному тестуванні складають до 54%.

2. Політика навчальної дисципліни

Викладання на циклі стажування за фахом «Стоматологія» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Націлена на поглиблення теоретичних знань, а також вдосконалення і закріплення практичних умінь і навичок, необхідних для розв'язання складних задач і проблем у процесі професійної діяльності лікарів зі спеціальності 221 Стоматологія. Сприяє розвитку соціальних навичок. Навчальний процес проходить традиційно, а також і у змішаній формі дистанційного навчання з використанням електронних технологій в режимі реального часу, що передбачає присутність слухачів, які мають можливість дискутувати, подавати свої запитання та отримувати відповіді та у форматі з доступом до наданих викладачем навчальних матеріалів слухачу в зручний для нього час, згідно положення про систему безперервного професійного розвитку медичних працівників затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725.

Цикл спеціалізації «Ортопедична стоматологія» завершується захистом клінічної історії хвороби пацієнта з покроковим персоніфікованим цифровим протоколом плану і динамікою лікування, як складової атестаційної оцінки рівня знань та вмінь володіння практичними навичками слухача.

Кожен курсант обирає свою тему клінічного випадку для написання цифрової клінічної історії хвороби пацієнта. Примітка: якщо Ви практикуючий лікар то, можете обрати історію хвороби свого пацієнта, якого Ви лікуєте або вже провели лікування. У випадку відсутнього практичного досвіду роботи, обираєте тему, яка для Вас є найбільш цікавою або звертаєтесь за допомогою до свого викладача, який разом з Вами погодить тематику клінічного випадку. Після цього, Ваша тема роботи реєструється на кафедрі і вноситься в папку на Google диску де буде підтримуватись зв'язок за процесом консолідованого виконання Вашої роботи. Кафедра стоматології післядипломної освіти, ст. лаборант через пошту kaf-stomat-po@uzhnu.edu.ua надасть доступ до папки за посиланням на Вашу пошту і пошту викладача, з

яким Ви будете співпрацювати (для цього Вам надається термін 3 дні).

Захист клінічної історії хвороби пацієнта відбувається в кінці циклу навчання дистанційно на платформі Google Meet (у режимі реального часу) з представленням Вашої роботи у вигляді презентації з описом та візуалізацією її у фото та відеоформаті (для створення презентації користуєтесь програмою Power Point) або офлайн на кафедрі. Оцінку виконаної роботи проводить сформована фахова група професорсько-викладацького складу.

Примітка: для правильності оформлення клінічної історії хвороби пацієнта використовуйте:

1. Форма 043/о: зразок, оформлення та заповнення медичної карти стоматологічного хворого <https://medplatforma.com.ua/article/508-medichna-karta-stomatologchnogo-hvorogo-pravila-zapovnyuvannya#ancex1>

2. Інструкція щодо заповнення форми первинної облікової документації № 043-1/о «Медична карта ортодонтичного пацієнта № ____ » <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1005-13#Text>

Дисципліна включає лекції, практичні заняття, самостійну та індивідуально-дослідницьку роботу лікарів- здобувачів освіти. На практичному занятті викладач проводить тестування вхідного та заключного рівня знань, організовує детальний розгляд окремих теоретичних питань навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування, шляхом виконання практичних завдань. Для проведення практичних занять колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для лікарів.

Для проведення практичних занять та самостійної роботи широко залучені навчально-практичні центри, які наповнені сучасним обладнанням для діагностики та лікування стоматологічних захворювань:

ТзОВ «Університетська стоматологічна поліклініка» (керівник – Ляхіна

М.В.), медичний центр «VITRUS» (керівник доц. Русин В.В.), ТОВ «ДЕНС»(керівник Рогач Р.В.), стоматологія «White» (керівник Костенко О.Є), стоматологічна клініка «Д/М» (керівник Мельничук Н.В.), стоматологічна клініка «Дентал Класік» (керівник доц. Криванич В.М.), «Ортодонтична стоматологічна практика» (керівник Рівіс М.В.), які затверджені ДВНЗ «УжНУ» та департаментом охорони здоров'я Закарпатської ОДА. Керівники цих закладів є штатними працівниками кафедри.

Відвідування занять є обов'язковим. Пропущені через хворобу заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням довідки про хворобу. Пропущені заняття з неповажних причин повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів із наданням довідки-дозволу на відпрацювання. Пропущені заняття з поважних причин (участь у конференції, олімпіаді, змаганнях тощо) слід відпрацювати впродовж 2 тижнів з наданням довідки-дозволу.

Відпрацювання практичних занять відбуваються на кафедрі стоматології післядипломної освіти згідно розробленого графіку відробок, дистанційно у вигляді презентації на 30-40 слайдів, по тематиці пропущеного заняття. За одну відробку можна відпрацювати дві теми у одного викладача. Презентації на відпрацювання інтерни надсилають викладачу відповідної дисципліни, який робить її експертну оцінку. Відпрацьоване заняття у вигляді презентації викладач надсилає її на пошту відробок vidrobkuro@gmail.com, де проводиться реєстр відробок у відповідному журналі.

Лікар-стажист здає іспит лише за умови відпрацювання практичних занять та лекцій і отримання мінімального балу.

Лікар-стажист повинен уникати будь-яких порушень академічної доброчесності: шахрайство, плагіат та інші.

Недопустимими є запізнення на заняття та пропуски без поважних причин; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними

пристроями під час опитування чи виконання письмових завдань (якщо це не передбачено умовами завдання), плагіат. Списування під час письмової роботи заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої використовуються лише при он-лайн тестуванні. Заохочується активність, ініціативність, творчий підхід.

7. Перелік навчально-методичної літератури

7.1. Основна

1. Екологічні аспекти карієсу зубів та хвороб пародонту: монографія /Горзов І.П., Потапчук А.М. – 1998. – 225 с.
2. Основи стоматології : навч. посіб., 2-е вид. /Потапчук А.М. – Ужгород. 2006. – 450 с.
3. Сучасна фізіотерапія та діагностика в стоматології : навч. посіб. / А. М. Потапчук, П. П. Добра, В. В. Русин, О. Ю. Рівіс. - Ужгород : Бреза А. Е., 2012. - 449 с.
4. Стоматологія: у 2 книгах. — Книга 1: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / М.М. Рожко, З.Б. Попович, В.Д. Куроедова, А.М. Потапчук та ін.; за ред. М.М. Рожка
5. Алгоритми надання невідкладної медичної допомоги в стоматологічній практиці [Текст] : [навч. посіб.] / [Н. І. Жеро, Н. М. Маляр-Газда, В. М. Криванич ; під ред. Н. І. Жеро]. - Ужгород : Сабов А. М., 2018. - 83 с.
6. Hygiene and human ecology.Publishing house/ O.V.Fera, Ye.Ya. Kestenko, V.M. Kryvanych// UzhNU “Goverla”.- 2019. – P. 247
7. Будова та функція жувального апарату людини: навчальний посібник/ Савичук НО, Клітинська ОВ, Мочалов ЮО,Джупа Петер// Ужгород: ПРАТ «Видавництво «Закарпаття» 2014.- 112 с.
8. Stomatology: textbook: in 2 books/ Book 2 // М.М. Rozhko, I.I. Kyrylenko, O.H. Denysenko et al.; edited by М.М. Rozhko – Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2018. – 960 p.; color edition.
9. Stomatology: textbook: in 2 books. Book 1 / М.М. Rozhko, Z.B. Popovych, V.D. Kuroiedova et.al.; edited by М.М. Rozhko. – Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2020.

– 792р.

10. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: [навч. посібн. для лікарів-інтернів і лікарів-курсантів закл. (факульт.) післядипломної освіти / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко. - К.: ВСВ «Медицина», 2013. - 224с.
11. Стоматологія у двох книгах. Книга 2: підруч. для лікарів-інтернів стомат. факультетів післядипл. освіти, магістрантів, аспірантів, клін.ординаторів, лікарів-стоматологів / [Рожко М.М., Попович З.Б., Скрипников П.М. та ін.]; за ред. проф. М.М. Рожка. - К.: ВСВ «Медицина», 2013. - 992с.
12. Терапевтична стоматологія. Том 1. Пропедевтика терапевтичної стоматології: підруч. для студентів стомат. факультетів вищих мед. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, Л.Ф. Сідельнікова, та ін.]; під ред. А.В. Борисенка. - вид-ння 3-тє випр.; Київ: Медицина, 2017. - 360 с.
13. Терапевтична стоматологія. Том 2. Карієс, пульпіт періодонтит, ротовий сепсис: підруч. для студентів стомат. факультетів вищих мед. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, Л.Ф. Сідельнікова, та ін.]; під ред. А.В. Борисенка. - вид-ння 3-тє випр.; Київ: Медицина, 2017. - 590 с.
14. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: підруч. для студентів стомат. факультетів вищих мед. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, М.Ю. Антоненко, та ін.]; під ред. А.В. Борисенка. - вид-ння 2-тє перероб. та доповн.; Київ: Медицина, 2018. - 264 с.
15. Терапевтична стоматологія дитячого віку. Карієс зубів та його ускладнення. Підручник для студентів стомат. факультетів вищих навч. закладів IV рівня акредитації. Том I / [Л.О. Хоменко, Ю.Б. Чайковський, Н.І. Смоляр, О.В. Савичук та ін.]; під ред. проф. Л.О. Хоменко 2-ге вид. стереотипне: ТОВ «Книга плюс». - 2016. - с. 432.
16. Кириленко І.І., Палійчук І.В., Рожко М.М. Захворювання слизової оболонки

ротової порожнини Навчальний посібник, Київ : Медицина, 2016. – 352 с.

17. Купновицька І.Г., Кононенко Ю.Г., Нейко Н.В., Рожко М.М. Невідкладні стани на амбулаторному прийомі у стоматолога (навчальний посібник). / за ред.

Кононенка Ю.Г., Купновицької І.Г. // Вінниця: Нова книга, 2017. – 288 с.

Тимофєєв О. «Медицина», 2017. – 752 с.

18. Щелепно-лицева хірургія. 2-ге видання. //К.: ВСВ

19. Оперативна хірургія. Топографічна анатомія голови та шиї. За ред. проф. В.І. Півторака, О.М. Проніної. – Вінниця: Нова книга, 2016. – 312 с.

20. Клінічна фармакологія та фармакотерапія в стоматології. / І.П. Мазур, М.В. Хайтович, Л.І. Голошко // К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 363 с.

21. Стоматологічні захворювання. Терапевтична стоматологія. За ред. проф. А.В. Борисенка // К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 664 с.

22. Фармакотерапія захворювань слизової оболонки порожнини рота та тканин пародонта. За ред. проф. А.В. Борисенка // К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 504с.

23. Неврологія з нейросоматикою. За ред. Л.І. Соколової, Т.І. Ілляш // К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 128 с.

24. Невідкладні стани в стоматологічній практиці / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко // К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 224с.

7.2. Додаткова

1. Терапевтична стоматологія. Том 1. Фантомний курс: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-304с.
2. Терапевтична стоматологія. Том 2. Методи обстеження хворого, каріес, пульпіт періодонтит, стоматологічні вогнищезумовлені захворювання: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-408с.
3. Терапевтична стоматологія. Том 3. Захворювання пародонта: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун, та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-616с.
4. Терапевтична стоматологія. Том 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: підруч. для студентів стомат.факультетів вищих мед.навч.закладів III-IV рівнів акредитації / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.]; під ред.акад. М.Ф. Данилевського.- Київ: Медицина, 2007.-640с.
5. Терапевтична стоматологія: підруч.для студентів стомат.факультетів вищих навч.закладів IV рівня акредитації у двох томах. Том I / [А. К. Ніколішин, В. М. Ждан, А. В. Борисенко та ін.]; під ред.проф. А.К. Ніколішина.-Полтава: Дивосвіт.-2005.-390с.
6. Терапевтична стоматологія: підруч.для студентів стомат.факультетів вищих навч.закладів IV рівня акредитації у двох томах. Том II / [А. К. Ніколішин, В. М. Ждан, А. В. Борисенко та ін.]; під ред.проф. А.К. Ніколішина.- Полтава: Дивосвіт.-2005.-304с.
7. Бир Р., Бауманн М.А., Ким С. Эндодонтология /пер. с англ. под ред. проф. Т.Ф. Виноградовой. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 368 с.
8. Бир Р., Бауманн М.А., Кнельбаса М. Иллюстрированный справочник по эндодонтологии /пер. с нем. под ред. Е.А. Волкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 240 с.
9. Бернадский Ю.И. Основы челюстно-лицевой хирургии и хирургической стоматологии. – М.: Мед.лит., 2000. – 505 с.
10. Борисенко А.В. Каріес зубів. – К.: Книга плюс. – 2005. – 415 с.
11. Борисенко А.В. Секрети лечения кариеса и реставрации зубов. – К.: Книга плюс, 2002. – 535 с.
12. Гранитов В.М. Герпесвирусная инфекция. – М.: Мед книга; Н.Новгород: Изд. НГМА, 2001. – 802 с.
13. Гумецький Р.А., Рожко М.М., Завадка О.Є, Скрипніков П.М. Ускладнення від місцевої анестезії у щелепно-лицевій ділянці (навчальний посібник). Т.ІІІ. Львів,

видавничий дім “Наутілус”.- 2002.- 235 с.

14. Гумецький Р.А., Рожко М.М., Завадка О.Є., Скрипніков П.М., Ступницький Р.М. Ускладнення від місцевої анестезії у щелепно-лицевій ділянці (посібник). Т.П. Львів, видавничий дім “Наутілус”, 2001.- 225 с.

15. Данилевский Н.Ф., Борисенко А.В., Заболевания пародонта. – К.: Здоров’я, 2000. – 462 с.

16. Данилевский Н.Ф., Сидельникова Л.Ф., Рахний Ж.І. Пульпит. – К.: Здоров’я, 2003. – 166 с.

17. Кононенко Ю.Г., Рожко М.М., Рузін Г.П. Місцеве знеболення при амбулаторних стоматологічних втручаннях. – Івано-Франківськ, 2006. – 295 с.

18. Курс лекцій для лікарів-інтернів за спеціальністю «Стоматологія» / за ред. проф. Рожко М.М. – Івано-Франківськ: вид. Кушнір Г.М., 2009. – 550 с.

19. Попович З.Б., Рожко М.М., Безвужко Е.В. Рентгенодіагностика захворювань зубів та тканин пародонту у дитячому та підлітковому віці. (Атлас). Івано-Франківськ, “Нова зоря”, 2001.- 221 с.

20. Купновицька І.Г., Кононенко Ю.Г., Рожко М.М., Нейко Н.В. Невідкладні стани на амбулаторному прийомі у стоматолога (навчальний посібник). Івано-Франківськ. – 2005. – 186с.

21. Кононенко Ю.Г., Рожко М.М., Рузін Г.П. Місцеве знеболення при амбулаторних стоматологічних втручаннях (навчальний посібник). – Івано-Франківськ. – вид. ІФДМУ – 2006. – 295с.

22. Луцкая И.К. Практическая стоматология. – Минск: Беларуская навука, 2000. – 368 с.

23. Луцкая И.К. Заболевания слизистой оболочки полости рта. – М.: Медицинская литература, 2006. – 285 с.

24. Мамедова Л.А. Искусство эндодонтии. – М.: Медицинская книга, 2005. –116 с.

25. Михайленко Т.М., Орнат Г.С., Палійчук І.В., Соловей С.І., Штурмак В.М. (під редакцією професора Рожко М.М.). Курс лекцій з ортопедичної стоматології для системи післядипломної освіти. Навчальний посібник.- Івано-Франківськ.- Видавництво медакадемії.2003.- 401 с.

26. Мельничук Г.М., Рожко М.М. Гінгівіт, пародонтит, пародонтоз: особливості лікування. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, Обл. друкарня. 2004.– 247 с.

27. Мельничук Г.М., Рожко М.М. Практична одонтологія. Курс лекцій із карієсу та некаріозних уражень зубів, пульпиту і періодонтиту. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене. – Івано-Франківськ, 2004. – 292 с.

28. Мельничук Г.М., Рожко М.М., Нейко Н.В. Гінгівіт, пародонтит, пародонтоз: особливості лікування. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповнене. – Івано-Франківськ, 2006. – 282 с.

29. Попович З.Б., Рожко М.М., Безвужко Е.В. Рентгенодіагностика захворювань зубів та тканин пародонту у дитячому та підлітковому віці (Атлас) (навчальний посібник) електронний варіант. Івано-Франківськ, 2002.- 221 с.

30. Рожко М.М., Михайленко Т.М., Онищенко В.С. Довідник з ортопедичної стоматології. Навчальний посібник.- Київ. "Книга плюс".- 2004.- 395 с.
31. Николаев А.И., Цепов Л.М. Практическая терапевтическая стоматология. – 2-е изд., перероб. и доп. – М.: Медпрессинформ, 2003. – 547 с.
32. Николишин А.К. Современная эндодонтия практического врача. – Полтава, 2003. – 207 с.
33. Петрикас А.Ж. Пульпоэктомия: учебное пособие для стоматологов и студентов //А.Ж. Петрикас. – 2-е изд. – М.: АльфаПресс, 2006. – 300 с.
34. Современные методы механической и медикаментозной обработки корневых каналов зубов /И.М. Макеева, Н.С. Жохова, И.В. Акимова, А.Ю.Туркина. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 32 с.
35. Суржанский С.К., Паламарчук Ю.Н., Стрелковская О.Н. [и др.]. Реставрационные материалы и основы практической эндодонтии. – К.: Книга Плюс, 2004. – 320 с.
36. Фармакотерапія в стоматології: Методичний посібник/В.І.Герелюк, Н.В.Нейко, Т.Д.Павлюк, В.В.Материнський. – Івано-Франківськ, 2000.–58 с.
37. Хоменко Л.А., Биденко Л.В. Практическая эндодонтия. Инструменты, материалы, методы. – К.: Книга-плюс, 2002. – 203 с.
38. Хоменко Л.А., Биденко Л.В., Остапко Е.И., Шматко В.И. Современные средства экзогенной профилактики заболеваний полости рта. – К.: Книга-плюс, 2001. – 202 с.
39. Белоклицкая Г.Ф. Азбука ручного скейлинга: пособие для врачей / Г.Ф. Белоклицкая, Т.Б Волинская.-К.:КИТ, 2011.- 68с.
40. Дубровина Е.В. Местная анестезия в стоматологии. Атлас / Е.В. Дубровина - Полтава, 2010. - 487с.
41. Калюжна Л.Д. Хвороби шкіри обличчя слизової оболонки ротової порожнини та червоної облямівки губ: навч.посібн. [для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закл. післядипл.освіти] / Л.Д. Калюжна, Г.Ф. Білоклицька – К.: Грамота, 2007. - 280с.
42. Борисенко А.В. Практична парадонтологія / А.В. Борисенко.-К., 2011.- 472с.
43. Дмитриева К.С. Пародонтит / К.С. Дмитриева. – М.: МЕДпресс-информ, 2007.–207с.
44. Довідник з ендодонтії / [О.В. Павленко, Ю.М. Беличенко, Т.М. Волосовець, С.В. Аль-Алавні].-Сімферополь: Н. Оріанда, 2010.-326с.
45. Заболевания слизистой оболочки полости рта / [Л.А. Цветкова, С.Д. Арютюнов, Л.В. Петрова, Ю.Н. Перламутров].-М:МЕДпресс-информ, 2006.- 202с.
46. Захворювання пародонта у дорослих і дітей / [П.М. Скрипников, Л.Г. Павленко, Т.А. Хміль, К.С. Казакова].- Полтава: вид-во УМСА, 2010.-140с.
47. Казарина М.Н. Глосалгия: этиология, клиника, лечение / М.Н. Казарина.- М.:НГМА, 2008.-124 с.
48. Кононенко Ю.Г. Местное обезболивание в амбулаторной стоматологии. - 3-е изд. / Ю.Г. Кононенко, Н.М. Рожко, Г.П. Рузин.-[3-е изд.].-К.:Книга плюс, 2012.

– 96с.

49. Куроєдова В.Д. Проблеми ВІЛ/СНІДу в стоматології: [навч.посібник] / В.Д. Куроєдова, В.О. Коршенко, В.В. Денисенко.-Полтава, 2004. - 100с.
50. Максименко П.Т. Затруднения и ошибки в диагностике заболеваний слизистой оболочки полости рта, губ, языка: учебн.пособие / П.Т. Максименко, А.П. Шейко.-Полтава: Полтавский литератор, 2012. -120с.
51. Николаев А.И. Практическая терапевтическая стоматология. / А.И. Николаев, Л.М. Цепов. – [8-е изд.]. -М: МЕДпресс-информ, 2008. – 960с.
52. Скрипникова Т.П. Клиническая эндодонтия. Протейпер юниверсал, клиническое применение / Т.П. Скрипникова, П.Н. Скрипников, В.А.Дубина. - Полтава:Инарт, 2009.-36с.
53. Стандарти надання стоматологічної допомоги населенню України. Терапевтична стоматологія. Том 1 / [П.М. Скрипников, Л.Г. Павленко, Д.Р. Шиленко, Ю.І. Мастеров]. -Полтава: [б.в.], 2009. -158с.
54. Ураження шкіри обличчя та слизової оболонки порожнини рота вірусом простого герпесу I типу (клінічні прояви, діагностика, методи лікування, профілактика): навч. пос. / [П.М. Скрипников, К.Є. Іщейкін, І.П. Кайдашев та ін.] - Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. -84 с.
55. Шинкевич В.І. Карієс зубів: навч.посібник / В.І. Шинкевич, І.П. Кайдашев - Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011.-98с.
56. Осложнения заболеваний в хирургической и терапевтической стоматологии детского возраста / Л.В. Харьков, Л.А. Хоменко, Л.Н. Яковенко.-К.:Книга плюс, 2014. – 352с.

7.2. Інформаційні ресурси

1. Віртуальне навчальне середовище Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>.
2. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>
3. <https://www.atosmedical.com/product/therabite-jaw-motion-rehabilitation-system>